

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím: *Hol épülhet föl az új Nemzeti Színház*

Forrás: *Magyarország*

Bp
(Hely)

1927. 9. 25.
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

492

Hely

Nemzeti Színház

Idő

1927.

Személy

Hol épülhet föl az új Nemzeti Színház?

Mibe kerülne a telkek kisajátítása, ha a színházat nem a Grassalkovich-telken építik föl?

1937-ben lesz százesztendeje annak, hogy a Nemzeti Színházat megalapították. Az új nemzeti színház fölépítésének kérdése három évtizede időszerű és tudvalevőleg közvetlenül a háboru előtt már le is bontották a régi színházat, és hozzá akartak fogni a régi telken az új ház építéséhez. A háboru fürgetege elsöpörte ezt a lehetőséget is, mig-nem most néhány héttel ezelőtt Klebelsberg Kunó gróf közoktatási miniszter kijelentette, hogy a századik fordulóra föl szeretné építeni a nemzet első színházának épületét. A miniszter a főváros áldozatkészségét is reméli ennek a tervének végrehajtásához és egy indítvány már a főváros legközelebbi közgyűlésén napirendre is óhajtja tüzetni ezt a kérdést.

Apponyi Albert gróf a régi helyén akarta fölépíttetni a Nemzeti Színházat. A végleges terv is így készült el. Ezzel szemben Klebelsberg Kunó grófnak az a terve, hogy a régi helyén, az ugynevezett Grassalkovich-telken nagy bérházat emelne, itt helyezné el a Kamaraszínházat, az új Nemzeti Színház helyéül pedig más telket keresne. Eddig éppen ezért a legkülönbözőbb tervek és ötletek merültek fel, amelyeket érdemes sorjában szemügyre venni, mert végeredményében az

új színház fölépítése is pénzkérdés és kérdés, melyik terv pénzügyileg hogyan valósulhat meg?

Két új színház

Az első terv szerint a századik fordulóra tulajdonképen nem is egy, hanem két színház épülne fel: a Nemzeti Színház és a Kamaraszínház. Francia példáival élve: a Theatre Francaise és az Odeon. Ennek a tervnek megvalósulása esetén Budapest teljesen két új színházzal lenne gazdagabb, mert fölszabadulna a Népszínház épülete és a Blaha Lujza Színház épülete. A Népszínház a város tulajdona, a Blaha Lujza színház egy magánérdekeltségé. Most mindkettőt az állam bérlti. Nyilvánvaló ennek folytán, hogy a fővárosnak új bérlőről kellene gondoskodnia a Népszínházba, és kérdés, hogy amikor két új nagy drámai színház nyílnék meg, mi lenne a feladata és hivatása a régi Népszínháznak?

Az ugynevezett Grassalkovich-telek, amelyen ezidőszert ideiglenes üzletház van és amelyet a Grassalkovich örökösök azzal a céllal adtak ajándékba, hogy örök időre a Nemzeti Színház céljait szolgálja, a VIII. Rákóczi-ut 1. és 3., továbbá Muzeum-körut 2.

számu telkeken fekszik és területe 1376.5 négyzetméter. Ezen a telken akarják fölépíteni a bérházat a Kamaraszínházzal s ebben az esetben a telket a mai területen építenék be.

A Grassalkovich-telek

Miért nem épülhet föl ide a Nemzeti Színház? Az első pályázat terve erre a telekre szól, viszont most azzal érvelnek, hogy ez a terület kicsiny. Ezzel az érvel szemben meg lehet állapítani, hogy az Operaház telke 1588.5, a Vigszínházé 803.6, a Népszínházé 635.7, a Magyar Színházé 349.5 négyzetöl. Amiképp látható, a mostani Népszínház feleakkora telken épült föl, mint amekkora a Nemzeti Színház telke. Ezzel szemben azonban azt mondják, hogy ez a telek azért alkalmatlan, mert nem lehet elég nagy színházat rajta elhelyezni, miután a telek nem áll mind a négy oldalán szabadon, hanem egyik oldala mellett a Pannonia Szálló épülete van. A Fővárosi Operettszínház, amely egyike a főváros legnagyobb színházainak, szintén nem épült szabad területen és telkének nagysága 1169.7 négyzetöl.

Az az érv is áll azonban, hogy a régi Nemzeti Színház telke, miután nem négy utcára szól, nem alkalmas monumentális építkezésre. Ebből a telekből négy utcára szóló telket csak akkor lehetne létesíteni, ha a Rákóczi-ut 5. számu házat kisajátítanák. Ez a ház 662.4 négyzetölön fekszik s itt van a Pannonia Szálló. Ha ezt a telket kisajátítanák, akkor egy olyan épületet kellene

megvásárolni, amelynek évi bérjövödelme 80,300 aranykorona. Ekként 2038 négyszögöl

terület állana az új színház építésének rendelkezésére és ezen a telken nemcsak új színház volna építhető, de megfelelő térség is maradna, azonfelül mód lenne arra is, hogy a Rákóczi-ut 7. számú ház mellett egy keskenyebb sáv beépítésével az új teret is kiképezzék. Ebben a házban nemcsak üzlet-helyiség és kávéház, de a színház irodái és üzlethelyiségei is elhelyezhetők lennének. Ebben az esetben azonban nem épülne föl a Kamaraszínház, viszont a kisajátítandó terület csupán a Pannónia szálló épülete lenne.

Kö.

Minden további megoldás szerint a Grassalkovich-telken a Kamaraszínházat építenék föl és a Nemzeti Színház számára új telket keresnének. Ebben a tekintetben különböző kalandos tervek is fölmerültek, mint *Orczy-ház telke, a régi Vármegyeház helye, a Döbrentei tér Budán, és egyéb területek a város külső részén.* Mindenekelőtt bizonyos az, hogy a Nemzeti Színházat csak a pesti oldalon lehet fölépíteni, mert a budai színház kérdése nem keverhető össze a Nemzeti Színház ügyével. A régi vármegyeház telke, a környező épületek kisajátításával sem jelentene megoldást, mert Pestvármegye aligha lesz hajlandó arra, hogy székházát átengedje. Az Orczy-ház területe pedig azért nem alkalmas a színház fölépítésére, mert a tervezett Erzsébet-sugárút fölépítése folytán ezt a területet egészen másként rendeznék, másfelől pedig ebbe az üzletileg túlszűfolt fertályban aligha lenne alkalmas helye a színháznak.

Az Erzsébet-tér és az Andrássy-ut befejezése

Leggyakrabban azt a tervet hangoztatják, hogy a Nemzeti Színház fölépítésével meg lehet oldani az Andrássy-ut befejezésének kérdését, még pedig úgy, hogy a színház a mai Erzsébet-tér tengelyébe kerülne és ezen a téren egy épülne fel, hogy az Andrássy-ut befejezését szolgálja, szemközt a millenáris emlékkal. Mindenesetre ez a leggrandiózusabb terv. Kérdés azonban, hogy milyen területet kellene itt kisajátítani?

Ez a terület, amely a Vilmos császár-ut, Deák Ferenc-tér, Erzsébet-tér, Tisza István-utca között terül el, 2898.4 négyszögöl és hét nagy bérház van rajta. A Vilmos császár-ut 2., Erzsébet-tér 11. és Deák Ferenc-tér 1. számú ház Ferry Lipótné grófné örö-

köseié, kétemeletes, négyszáztizenhét négyszögöl és bérjövödelmének alapja 73.072 aranykorona. A Vilmos császár-ut 4., Erzsébet-tér 12. számú ház ugyancsak a Ferry-örökösöké, kétemeletes 444.75 négyszögöl és 54.312 aranykornát hoz. A Vilmos császár-ut 6 számú ház a Rókus-kórház alapjáé, kétemeletes 238.7 négyszögöl és 30.160 aranykornát jövedelmez. A Vilmos császár-ut 8. számú ház Nagler Sámuelé, háromemeletes, 221.6 négyszögöl, 43.740 aranykorona jövedelmű. A Vilmos császár-ut 10., Erzsébet-tér 15., Tisza István-ut 11. számú sarkház, az ugynevezett Marokkói kétemeletes udvar 1079.7 négyszögöl és 162.760 aranykornát hoz s Festetich Kálmánné grófné tulajdona. Az Erzsébet-tér 13. sz. ház kétemeletes, özvegy Fischer Bernátné, 227.5 négyszögöl, 38.300 aranykorona jövedelemmel és végül az Erzsébet-tér 14. számú ház özvegy Lutzenbacher Pálnéé, háromemeletes, 274.1 négyszögöl, 46.034 aranykornát jövedelmez.

A Károlyi-telek vagy a Rókus-kórház helye

Ez a megoldás a Nemzeti Színház számára, bármilyen nagyságú terület beépítését kellene is kisajátítani, megoldaná az Andrássy-ut befejezésének kérdését, viszont

olyan területet kellene megvásárolni, amelynek bérjövödelme adóalapon 448.488 aranykorona.

A harmadik terv, hogy az új Nemzeti Színházat a Károlyi-palota helyén építenék föl, az Egyetem-utca, Károlyi-utca, Kaplony-utca és Magyar-utca között. Ez a terület 3662.2 négyszögöl és bizonyos, hogy Budapest egyik legdrágább telke. Abban az esetben, ha itt építenék fel a Nemzeti Színházat, felmerülne az a gondolat is, hogy kisajátítsanak a Múzeum-körut, Károlyi-utca és Magyar-utca között lévő területet egészen a Kaplony-utca és Sándor-utca összeköttetéséig, még pedig tizenkét bérházat, 2000 négyszögöl területen, amelynek ezidőszertinti bérjövödelme mintegy 300.000 aranykorona.

A negyedik terv a mai Rókus-kórház helyére akarja tenni a Nemzeti Színházat, amely esetben 3610.7 négyszögöl terület jutna az építkezés céljaira.

A telkek szempontjából így áll a kérdés. Mármost nézzük a pénzügyi megoldást.

Amennyiben a Kamaraszínházat a Grassalkovich-telken építenék föl, valószínű, hogy az üzletház jövödelme lehetővé tenné, hogy a Kamaraszínház fölépítése ne kerüljön

pénzbe. Ebben az esetben tehát csak az új Nemzeti Színház építkezési költségeiről lenne szó és hozzávetőleges számítások szerint az új színház tizenkétmillió pengőbe kerülne, telek nélkül.

A számítások tehát ezen a tizenkétmillió pengőn felül az új Nemzeti Színház felépítéséhez legkisebb összeg akkor kellene, ha azt a mai telken építenék föl. Ebben az esetben a telek megvásárlásának összege elessék, viszont telekről kellene majdan gondoskodni a Kamaraszínház számára. Ez lenne a helyzet akkor is, ha a színházat ugyanezen a területen építenék föl, de akként, hogy szabad téren állana, viszont akkor gondoskodni kellene a Pannónia-szálló megvásárlásáról, vagyis egy 80.300 aranykornát jövedelmező épület kisajátításáról. Amennyiben a színházat az Erzsébet-téren építenék föl, akkor a kisajátítandó terület bérjövödelme mintegy 450.000 aranykorona s ez drágáná meg az építkezést, viszont lehetővé tenné az Andrássy-ut befejezését. Amennyiben a Rókus-kórház telken építenék föl a Nemzeti Színházat, úgy tényleges pénzáldozatról nem volna szó, viszont a fővárosnak kellene lemondania egyik legértékesebb telkéről, másfelől pedig egyidejűleg gondoskodni kellene arról is, hogy az új Rókus-kórházat felépítsék. A legdrágább megoldás mindenesetre a Károlyi-palota telkének és a telektől a Múzeum-körutig eső bérházaknak a kisajátítása lenne, mert itt körülbelül 6000 négyszögölméter területet kellene igénybevenni a Belváros legdrágább területei közül.

Igy áll számszerűleg most az új Nemzeti Színház fölépítésének ügye és éppen ezért alig hihető, hogy ezidőszertint akár az állam, akár a főváros tájékozva lennének még arról, vajjon milyen összeg az, amelyet a színház céljaira igénybe kell venni. Mindenesetre bármelyik megoldás mellett is történik végeredménylen a döntés, bizonyos, hogy az új Nemzeti Színház fölépítéséhez legalább is huszmillió pengőre lesz szükség.